

Categoria D (accèssit)

DOBLE, TRIPLE EXILI

Què li fa pensar a aquesta noia que tots els vells som curts de gambals?

Em parla com si fos un indi de pel·lícula americana dels anys 50, i puja el volum de la tele com si tots fóssim sords! Deu ser perquè vol escoltar el programa que li agrada, des de lluny, mentre feineja en les taules del menjador. Perquè el que és a nosaltres, els vells, no ens pregunten mai ni si volem tele ni, en tot cas, quin programa ens agrada. Em canso de demanar a les noies que canviïn de canal. Com que les paguen tan poc, sempre varien, sempre n'hi ha de noves. Però totes fan el mateix. Segur que els hi han dit: "Tu enxufa els vells davant de la tele, que així no molesten". I ens posen com en un amfiteatre grec, però sense teatre. Tots asseguts en les nostres cadires de rodes, en semicercle. A vegades tinc la sensació que ens obliguen a fer un estrany ritual d'adoració a un gran bacó: l'aparell de tv.

La vida, com gira i gira inesperadament. Com canvia l'entorn, i com ens podem sentir d'exiliats, els vells. Doble, triplement exiliats. Més, encara més. De la vida, dels amics –tants han mort!-, de la família –tenen tots tanta feina i viuen tan lluny... Per què gairebé sempre es construeixen els geriàtrics fora dels barris i pobles on hem viscut tota la vida? Els fills -i els pocs amics que ens queden- han de fer una bona gimcana per arribar-hi. I perdre molt de temps, un temps que mai els sobra! A poc a poc ens van fent desaparèixer...

I ara, a sobre, és com si ens haguessin exiliat de la nostra terra. Si, si, aneu a qualsevol centre per a vells i em podreu entendre. Veureu. Aquí gairebé tots els avis som del país, i ves per on, les assistents són totes forasteres. I és per aquesta raó

que dic que vivim com exiliats, perquè ens parlen amb accents d'ultramar i no en la nostra llengua. No és que tingui res en contra d'elles, Déu me'n guardi! Només que a la soledat pròpia de la gent gran ara se'ns afegeix aquesta circumstància de trobar-nos immersos en un entorn on la gent que ens envolta no coneix els nostres costums, ni nosaltres els seus. A vegades em pregunto quines imatges passen per les seves mentes mentre ens atenen, quins paisatges poblen la seva memòria, quines enyorances...

El problema, si voleu una mica egoista, és que aquestes noies no entenen el català. Per això –suposo- ens posen sempre certs canals de televisió espanyols. I això, a mi, m'és un problema. No suportó aquests programes on tothom crida i crida, des dels presentadors als qui participen en no sé quins concursos. Per començar, m'entristeix que la gent es deixi humiliar tant per quatre rals. O només per sortir a la tele.

Per això dic que els vells d'ara, tant els que tenen una cuidadora a casa com els que anem a parar a un geriàtric, és com si ens haguéssim exiliat. Tot plegat és una mica tragicòmic. A la pràctica, és com si visquéssim a l'Equador, o a Bolívia, o a Marroc. En realitat aquí, al geriàtric, nosaltres els vells som els estrangers! Bé, això no és del tot just: som exiliats d'aquí amb exiliats de molts enllà.

I no és que ens tractin malament, no, que hi ha noieta ben dolces, pobretes, tant lluny de casa seva, atenent uns estranys en comptes de cuidar els seus fills o els seus propis avis... I paciència sí que en tenen! Perquè moltes vegades som ben aspres, els vells. I malcarats. Jo mateixa, procuro ser amable, però reconec que sóc rebel, i a vegades les poso en situacions conflictives, quan no em dóna la gana

d'obeir les estúpides normes que algun geni s'ha inventat, pensant que és molt eficaç i eficient.

Manar, manar, com li agrada a la gent manar! Al centre, on ara visc, algunes persones s'entesten en nimietats, manant molt, com si l'assumpte fos de vida o mort. I ens obliguen a acabar-nos els plats, tant si tenim gana com si no –i no en tenim-, o a aixecar-nos a l'hora establerta en un organigrama fet, normalment, per a estalviar-se personal. I et fan aixecar tant si has dormit com si has passat les hores en vetlla. I sol passar que els vells dormim poc i malament, i quan arriba la matinada és quan ens entra la soneta dolça... Doncs, au, aixeca't! Que son les 8. Sense compassió. Com en un camp de concentració, suposo.

A vegades penso que als vells ens porten a una mena de presó. Solapada, edulcorada, però presó a la fi. Com que el personal ens veu en pijama, ens tracten com si fóssim nens. A més, com que ignoren el que vam fer quan no érem vells, ens deixen sense passat. Com si acabéssim de néixer, però ja vells. El nostre desempar és gran. I com que els nostres moviments són lents, i també articulem les paraules més a poc a poc –a vegades tardem en trobar-les-, dóna tothom per descomptat que tampoc podem pensar. Bé, ja no som el que érem, això és evident. I molts ens hem deteriorat molt, molt. Ben cert. Però no tothom, caram. Un vell, ara, és igual a res. I punt. A callar! “*Come y calla*”, que posaven els pitets de quan érem nens. Doncs això.

Tothom ens ninguneja. Entre d'altres coses, tothom ens tuteja, que és un altre manera de disminuir-nos, de mirar-nos des de dalt. Ei, tu, Maria. O tu, Josep, o tu, Antoni. Cap respecte, ni que sigui amb to carinyós. Algú s'ha preguntat per què,

realment, ens tutejen? Per a fer sensació de familiaritat, expliquen. Molt sibil·lí. Sovint hi ha una diferència d'edat de 50 o 60 anys. Joves manant a vells. És quasi ridícul.

Tampoc la direcció ens consulta res, ni que estiguem pagant amb els nostres propis diners. Donen explicacions als nostres fills, però sembla que nosaltres no hem de saber res del que ens passa. El metge, tampoc ens diu res. La llei del silenci. Per a que no patim, diuen.

Doncs no, els vells tenim dret a decidir sobre les nostres vides. D'acord, hi ha gent que vol ser enganyada. Però no tothom. Sembla que la societat hagi decidit fer-nos menors d'edat, per misteriosos consens.

Tot comença quan arribes aquí i tant si vols com si no, et posen panyals. Quan vols anar al wàter et diuen, sempre de *tu*: "No et preocupis, tu fes, fes, *recorda* que portes panyal." I tots els esforços previs per contenir els esfínters, se'n van enlaire! Vinga, a pixar-se al damunt, tant si ets incontinent com si no, que hi ha poc personal, i aquest no està per aquestes niciees.

I de cop et tornes un nen de menys de tres anys. I aquest és l' inici real de la decrepitud. Et tornen a fer un bebè a la força. I sents que rebaixen la teva dignitat. Però no tens veu, ningú t'escolta.

Els vells hem d'acceptar que a poc a poc perdem part de la nostra llibertat perquè depenem dels altres per a moltes coses quotidianes; però no cal fer-nos-la perdre tota.

I ara, ara arriba la darrera modernitat: els xips. Als vells ens volen posar xips, com als gossos. Per si ens perdem, diuen. Per a controlar-nos i humiliar-nos més i més, dic.

Tot, perquè alguns ancians, que ja no saben on són, que viuen mentalment a la regió dels morts, o molt a prop d'ells, tenen el delit de tornar a casa. I s'escapen.

I es produeix un gran enrenou al geriàtric, i la família protesta i fins i tot denuncia la institució. I la direcció de l'empresa, *per curar-se en salut*, ara vol posar-nos un xip.

I segur que molta gent, ben intencionada, avala la decisió. No se n' adonen que poc a poc, aquells que volen controlar-ho tot s'aniran inventant raons per a posar el xip a tothom, a tota la societat. Després dels vells vindran els nens. I en pocs anys ja hi serem tots. A fi de comptes ara, des de molts mòbils, ja es poden controlar els moviments dels éssers "estimats", dones i parelles...

Tornant als vells. Què passa si un avi s'escapa? Potser si que en aquell moment se li ha anat l'olla. I què? Què passa si es perd? I si volen perdre's? I si un dia em vull escapar? Si me'l posen, el xip, me'l trauré. Decidit.

Tinc un pla. Quan vagi a la infermeria, per controlar la pressió, intentaré mirar dins l'armariet del material de cures. Necessito agenciar-me alguna ampolleta d'anestèsic, xeringa i agulla. I un bisturí. Ho guardaré per a quan arribi el moment.

I si em posen el ditzòs xip, me'l faré fora. M'injectaré l'anestèsia a la zona i m'obriré la pell amb el bisturí. Penso parlar amb els altres avis, per a saber què en pensen. Ens hem de defensar. Cal que ens revoltem abans que sigui tard.

No puc dir allò de que val més morir drets que de genolls, perquè drets, el que se'n diu drets, pocs ens hi podem sostenir, hores d'ara. Però no baixarem el cap. No. He procurat viure com un ésser lliure, també hi vull morir.

Si cal, ens manifestarem. Encara que només sigui per dins del geriàtric. Ara mateix començaré a buscar i preparar el que cal per a fer una pancarta que digui, amb lletres ben grans:

Llibertat per als vells!

FORA XIPS! FORA XIPS! FORA XIPS!

Carme Vila